

Alternatív ajánlat a kényszeregyességi eljárásban.

Irta: Dr. György Ernő.

I.

A kényszeregyességi eljárás megindításának előfeltétele, létrejöttének alapja, hogy az adós egyességi ajánlatot terjesszen elő. A hitelezők többsége által elfogadott, bíróilag jóváhagyott egyességi ajánlat foglalja magában az egyesség joghatálya alá eső összes hitelezőkre kiterjedő kényszeregyesség tartalmát. Az adós rendszerint, a közel-multig azt mondhatnók majdnem kivétel nélkül, a kényszeregyességi rendelet 31. és 55. §-ában meghatározott, alábbiakban még érintendő esetektől eltekintve, egységes ajánlattal fordult hitelezői elé, s a kényszeregyességek is ily módon az összes kvótális hitelezők kielégítésének módját egységesen állapították meg.

Az újabb fejlődés folyamán, az OHE gyakorlatában, felmerült néhány oly eset, hogy adós alternatív egyességi ajánlattal fordult hitelezői elé s így ez vált az egyesség létrejöttének alapjává is, úgy hogy itt az egyesség joghatálya alá eső hitelezők eltérő módozatok szerint nyernek kielégítést.

Mielőtt ez elvi és gyakorlati szempontból egyaránt nagy jelentőséggel bíró kérdés jogi vonatkozásainak taglalásába bocsátkoznánk, az a szempont érdemel figyelmet, hogy a gazdasági szempontból van-e szükség az itt érintett megoldásra?

Ha igen, úgy a jog feladata itt is az lehet, hogy a fejlődés útját megalapozza, s a kialakuló megoldások zökkenésmentességét biztosítsa.

Amikor a kérdés gazdasági vonatkozásait vizsgáljuk, tisztában kell lennünk azzal, hogy a kényszeregyességi eljárás lefolytatásának alapját képező fizetéseképtelenségi eset lényegében egy gazdálkodó alany vagy üzleti vállalkozás szanalásának, esetleg likvidációjának helyes megoldását teszi szükségessé. Ha figyelembe vesszük e részben azt, hogy a gazdasági viszonyok kedvezőtlenre fordulta idején még egy megfelelő anyagi fundáltsággal bíró üzlet fentartásának lehetősége is mily súlyos nehézségekkel jár, úgy számolnunk kell azzal, hogy ily körülmények között, az alapjaiban megrendült üzlet életlehetőségeinek biztosítása, rendszerint összekuszált ügyleteinek lebonyolítása még több és súlyosabb probléma megoldását teszi szükségessé. Az üzlet, vagy üzem továbbvitelének biztosítása során, a szanalás lehetőségeinek megteremtésével kapcsolato-

san, rendszint igen kényes és bonyolult gazdasági kérdések merülnek fel. Ezek helyes megoldása, az egyes esetek individuális körülményeihez alkalmazkodó intézkedéseket tesz szükségessé. Ha tisztán a beteg vállalat, a fizetékép-
 telenné vált adós szempontjából indulunk ki, s kizárólag annak szanálása szempontjából szükséges intézkedéseket tartanók szem előtt, úgy voltaképpen minden egyes esetben, az üzlet speciális viszonyainak mérlegelésén alapuló szanálási tervet kellene kidolgozni, s az ennek keretében mutatkozó lehetőségek határain belül nyerhetnének megállapítást a teljesítések összecszerúségei és időpontjai is. Mint-hogy azonban a közhiteli szempontok, valamint a fennálló kötelezettségek teljesítésének kikényszerítéséhez fűződő magasabb érdek szükségessé teszi, hogy a kényszer-
 egyesség jogintézménye kellő figyelemmel legyen a hitelezők megfelelő kielégítésére is, — azok az üzemgazdasági szempontok, amelyek közvetlenül az adós szanálásához fűződnek, korlátlan érvényesülésre nem találhatnak. Amikor a kényszeregyességi eljárás a minimális kvóta és a maximális teljesítési határidő megállapításával — különben indokolt módon, — intézményes védelmet biztosít a többségi kényszernek alávetett hitelezők számára, az itt mutatkozó korlátok, merevségüknek fogva, az esetek igen nagy számában kerülnek összeütközésbe az eredményes szanálás gazdasági szempontjaival. Az uniformizált feltételekkel dolgozó kényszeregyesség e vonatkozásban gyakran emlékeztet annak az egyszerű katonasorvosnak az eljárására, aki azért, hogy a beteget a maródiviziten való jelentkezésről megszoktassa, mindegyiknek, kivétel nélkül ricinust rendelt. E hasonlat azért is találó, mert a gazdasági depresszió idején, itt is lényegesen megnövekszik a szabálytalanul elpusztuló szimulánsok száma.

Az általános gazdasági helyzet s az egyes üzletek szanálásához fűződő érdekek gyakran kívánatossá tennék ezek szerint azt, hogy a kényszeregyességi rendelet intézkedéseiben előírt merev teljesítési módzatok helyett, az adott eset körülményeihez alkalmazkodó megoldások mozgásuk elő adós gazdasági talpraállítását. Első gondolatnak talán önkéntelenül is, az merül fel, hogy nem volna-e a legegyszerűbb a minimális kvóta leszállításával és a maximális teljesítési határidő kitolásával enyhíteni a kényszeregyességi eljárás ma érvényben lévő rendelkezéseit? Gyökeres javulást azonban ezen az úton aligha lehetne elérni. Ha az ily irányú enyhítés egyes esetekben indokoltan, s talán még a hitelezők helyesen felfogott érdekeinek nagyobb sérelme nélkül is, javítana az adós pozícióján, nem hagyható figyelmen kívül, hogy minden oly jogszabálymódosítás, amely a

kötelezettségek teljesítésének meglazítására irányul, már az életbeléptetésével járó dinamikus hatásoknál fogva is, a gyengébb erkölcsi ellenállású elemek számára messzemenő ösztönzést jelent. Végeredményében joggal lehet attól tartani, hogy a kényszeregyességi rendeletben foglalt megkötések enyhítése közhiteli szempontból több kárral, mint haszonnal járna. Minthogy a tapasztalat szerint a minimális kvóta rendszerint a maximális is, a ma érvényben levő kvótanagyságnak és teljesítő határidőknek meglazítása előreláthatólag lerontaná az egyességek jelenlegi színvonalát s egyben arra is vezetne, hogy az adósok még későbbben jelentenének fizetéseképtelenséget. De ezen az úton az általunk megjelölt célhoz azért sem jutunk el, mert az esetleges enyhítések dacára, még mindig generalizáló, mechanikus megoldással állnánk szemben, amelynek teljesítési rendszere nem alkalmazható a megfelelő rugalmassággal azon különleges esetekben, ahol ezt az ily üzletek, üzemek természete kívánatossá tenné.

Oly más lehetőséget kell ehhez képest keresnünk, amely a hitelezőkre gyakorolt további kényszer nélkül, az eset individuális körülményeihez alkalmazkodó megoldásokhoz vezethet.

Ily törekvésekkel a gyakorlatban már régebben találkozunk. Az adós, a kényszeregyesség létrejötté után számos esetben fordul hitelezőihez újabb egyességi ajánlattal, amely vagy az egyességben megállapított kvótának, kisebb összeggel, azonnali készpénzfizetés útján való megváltására irányul, vagy egyes hitelezőitől a megállapított teljesítésnek az egyességi kikötéstől eltérő, hosszabb időre való beosztását kéri. A kényszeregyességek létrejöttét követő ily készpénzegyességi ajánlatok kapcsán gyakran mutatkoznak a hitelezői érdekeket sértő, aggályos, spekulatív jelenségek. Az adós nem egyszer hitelezőinek gyenge gazdasági vértzettségét arra használja fel, hogy az egyesség megkötését követően, az indokoltnál messzebbmenő, újabb engedményt igyekszik elérni. E mellett azonban az sem tagadható, hogy a készpénzegyességeket nem egyszer a gazdasági szükségyszerűség támasztja alá. Az adós, aki az egyességileg megállapított részletekben a kvótahányadokat üzletéből kigazdálkodni nem tudja, valamilyen finanszírozási művelet segítségével, külső támogatással, vagyona egy részének mobilizálásával egy alacsonyabb kvótát képes megfizetni. Vagy ami a gyakorlatban a legtöbbször fordul elő, az által, hogy a hitelezők egy része adósnak ezt az újabb, a kényszeregyességi kvótánál alacsonyabb készpénzegyességi ajánlatát elfogadja, azok másik része az egyesség feltételei szerint jut a teljesítéshez. A lebonyolításnak ez

a módja voltaképpen azt jelenti, hogy az egyesség joghatálya alá eső hitelezők az adós részéről nem egyforma kielégítéshez jutnak. Az így beálló egyenlőtlenségnek azonban nincs jogi jelentősége. Azok a hitelezők, akik az alacsonyabb összegű készpénz kiegyenlítéshez hozzájárultak, az adóssal újabb magánegyességet létesítettek s ennek alapján nyertek, az egyességtől eltérő feltételek mellett, kielégítést. Ily körülmények között, a létrejött kényszeregyesség szempontjából, itt a hitelezők egyenlő elbánásának elvén csorba nem esett.

II.

Adós azonban már egyességi ajánlatának előterjesztésénél is gondolhat arra, hogy az egyesség joghatálya alá eső hitelezőit különböző módon elégítse ki s így ajánlata *alternatív* jellegű legyen.

Az alternatív egyességi ajánlat előterjesztésénél különböző szempontok érvényesülhetnek. Irányulhat ez a gyengébb helyzetben levő hitelezők gazdasági érdekeinek, szociális szempontból is méltánylást érdemlő istápolására. A kényszeregyességi rendelet azon rendelkezései, amelyek ily alternatív egyességi ajánlat előterjesztését — meghatározott tartalommal, kifejezetten megengedik, nyilvánvalóan ezt a célzatot szolgálják. Az 1410/1926. M. E. sz. rendelet 31. §-ának első bekezdésében foglalt rendelkezés módot nyújt arra, hogy az egyesség joghatálya alá eső követelések együttes összegének nem több, mint 5%-a a többi hitelezőtől eltérő módon, teljes összegében is kielégíthetők. Ez a rendelkezés a gyakorlatban — egyébként elég ritkán — úgy szokott érvényesülni, hogy az adós a számszerűleg meghatározott, kisebb követeléssel bíró hitelezőinek ajánlja fel ezt a kedvezőbb kielégítést. Maga a rendelet ugyan nem írja elő azt, hogy a követelések ez előnyösebben kielégíthető 5%-ának kiválasztásánál mely szempontok érvényesüljenek. A gyakorlat azonban, a kényszeregyességi rendelet szellemével összhangban, oly irányban fejlődött, hogy *e kiválasztás alapja csak valamilyen tárgyi kritérium lehet*. Nem az adós sorozhatja tetszése szerint hitelezőit abba a csoportba, amely a ke. rendelet 31. §-a szerint megkapja követelésének 100%-át, — a hasonló helyzetben levő hitelezők alacsonyabb kvótájával szemben — a kiválasztásnál oly tárgyi szempontnak kell érvényesülnie, amely automatikusan hat, függetlenül az adós tetszésétől, vagy kedvezésétől. A magánegyességben is kialakult gyakorlathoz képest, ily szempontként rendszerint a követelés összegszerűsége szerepel — a kisebb követelések előnyösebb kielégítését a bíróság is mindig elfogadta. A kisebb hi-

telezők védelmének szociális szempontját világosan juttatja kifejezésre a ke. rendelet 55. §-ának utolsó bekezdése, amely a betéti üzlettel foglalkozó intézetnél, vagy más ily cégnél, előnyös kielégítésre jogosítja azokat a hitelezőket, akiknek egy vagy több betétkönyvre elhelyezett tőkéje a 160 pengőt még nem haladja.

Az itt vázolt két esetben adós a ke. rendelet szabályozása körébe foglalt rendelkezések alapján terjeszthet elő alternatív egyességi ajánlatot, — nyilvánvalóan a különleges elbánást érdemlő hitelezők érdekében. Az alternatív egyességi ajánlat előterjesztésének azonban egyéb motivumai is lehetnek. Előállhat az az eset, hogy az adós, aki nyilvánvalóan jömenetelű, életképes üzlettel bír, csak azért nem ajánl az 50%-os minimális kvótánál többet, mert az így adódó összegnek, aránylag rövid időn belül történő likvidálása, üzletének súlyos megterhelését jelentené. Így a megfelelő fizetőképességgel bíró adós is oly helyzetbe jut, hogy a rendelet által körvonalazott lehetőségeken belül, további kötelezettséget magára vállalni s annak józan gazdasági számítás szerint eleget is tenni — nem képes. Az e körül folyó tárgyalások során — mint ezt az alább érintendő példák is mutatják — az a helyzet alakul ki, hogy az adós hajlandóságot mutat magasabb hányad megfizetésére abban az esetben, ha hitelezői ennek megfizetésére megfelelő, hosszabb határidőt engedélyeznek, a teljesítés mikéntjét megfelelő rugalmassággal állapítják meg s a nyugodt lebonyolítás érdekében ahhoz is hozzájárulnak, hogy a rendeletben megállapított maximális teljesítési határidő alatt, első sorban a minimális kvóta megfizetését kívánó egyéb hitelezők jussanak kielégítéshez. Így az adós hitelezőinek egy részét az egyességben megállapított határidő alatt rendezheti s azon hitelezők, akik nagyobb hányadhoz ragaszkodnak, ezt később, hosszabb idő alatt kaphatják meg.

Azok az alternatív ajánlatot tartalmazó egyességek, melyek a közelmúltban az OHE előtt létrejöttek s bírói jóváhagyást is nyertek, az itt vázolt megoldást tartják szem előtt. Ezek ismertetése kapcsán azonban hangsúlyozandónak tartom, hogy az itt vázolt megoldás a sikeres szanalás alkalmas eszköze lehet *bizonyos esetekben*, de azt semmi esetre sem tekinthetjük általában, vagy akár csak nagyon széles körben is alkalmazható formulának. E megoldás gazdasági előfeltétele mindenekelőtt az, hogy a *hitelezők bizzanak az adós üzletének teljesítőképességében, az valóban rentabilis is legyen és így a teljesítés kitolására az e hosszabb időszak alatt elvárható jövedelem'nyujt kellő alapot. A felmerült fizetésektelenségek azon nagyszámú esetében, ahol nincs meg az üzlet rentabilitása, vagy az leg-*

alább is kétségesnek látszik, ily megoldások nem jönnek figyelembe. A hosszabb ideig várni kényszerülő hitelező itt joggal tarthat attól, hogy fedezeti alapját, az idők folyamán, az üzlet továbbvitelével felmerülő ráfizetés is csorbíthatja. Az itt vázolt megoldás ezek szerint oly esetekben érdemel különösebb figyelmet, ahol a fizetésképtelenség felmerültének okai inkább *financiális jellegűek*, (túlterjeszkedés, elhibázott alkalmi spekulációk), s nem az *üzletvitel, vagy üzem* rentabilitásának hiányára vezethetők vissza.

Azokban az esetekben, ahol az adós az OHE előtt lefolytatott kötelező magánegyhességi eljárás során alternatív ajánlatot tett, mindenkor felajánlotta a rendeletben előírt minimális kvótának, a ke. rendelet 6. §-ában megállapított határidő alatt történő megfizetését. Az ezzel egyidejűleg előterjesztett alternatív ajánlat, amelynek elfogadása az egyes hitelezők *külön* hozzájárulásától tétetett függővé, jogi minőségénél fogva, rendszerint nem kényszeregyhességi, hanem a rendelet intézkedésein kívül eső, tisztán *magánegyhességi* jellegű volt.

A felvetett kérdés helyes megítélése kívánatossá teszi, hogy néhány ily alternatív ajánlat lényegét itt röviden feltüntessük. A szegedi kir. törvényszék előtt Ke. 2348/1932. sz. alatt létrejött kényszeregyhességben adós 50%-nak 8 hónap alatt leendő megfizetését vállalja, az egyesség szövege azonban, ezen túlmenőleg, azt a rendelkezést is tartalmazza, hogy mindazon hitelezők, akik az egyesség jogerőssé váltától számított 30 napon belül írásban kijelentik, hogy követelésükre 300 napig semminemű résztörlesztést nem igényelnek, 70%-ot kapnak oly módon, hogy e hányadot az adós a 300-ik naptól kezdődő 14 egyenlő havi részletben fizeti meg. A teljesítési határidő ezek szerint meghaladja a rendeletben megállapított maximális tartamot, ami azonban a ke. rendeletbe ütközőnek nem tekinthető, miután e határidő kitolás alapja az egyes hitelezők részéről 30 nap alatt elküldendő elfogadó nyilatkozattal létrehozott magánegyhességi megállapodás.

A Ke. 46.891/1933. sz. alatt a budapesti kir. törvényszék által jóváhagyott egyesség keretében az egyességhez csatlakozó hitelezők számára teljesítésül — a kényszeregyhességi értékesítés keretében történő lebonyolítás rendjén — telkek átruházása ajánlatott fel¹⁾ azzal, hogy aki az

¹⁾ Az ügy kapcsán felmerülhet az a kérdés, vajjon a kényszeregyhességi ajánlat általában tartalmazhat-e fizetés helyett adásra irányuló ígéretet? E kérdéssel a Jogtudományi Közöny 1934. évi 25. számában megjelent cikkemben foglalkozva, arra az eredményre jutottam, hogy a *datio in solutum*, mint az egyességhez kifejezetten

egységgi ajánlatot el nem fogadja, jogosítva van a telekben való kielégítés helyett készpénzben való kiegyenlítést igényelni, amelynek százaléka, a követelések nagysága szerint eltérő, százalékos csoportosításban nyert megállapítást.

A budapesti kir. törvényszék előtt Ke. 31.901/1935. sz. alatt folyamatban levő kényszeregyességi ügyben az egységgi ajánlat értelmében az adós 50% kvóta megfizetését ajánlja fel 8 hónap alatt. Azon hitelezői számára azonban, akik a kényszeregyességi ajánlat kiegészítő részét képező külön megállapodáshoz hozzájárulnak, s mindaddig, amíg az 50%-os kielégítés alá eső hitelezők kiegyenlítést nem nyertek, teljesítést nem igényelnek, az adós a tőkekövetelés 100%-át, a költségeket és az 5% folyókamatot téríti. E külön megállapodásban foglalt kötelezettség biztosítására hozzájárul adós ahhoz, hogy üzeme több éven át teljes ellenőrzés alatt álljon, minden befolyó bevételi feleslege, a rendelkezésre állás időpontjában, a hitelezők kifizetésére legyen fordítandó. A mutatkozó számítások szerint adós a külön megállapodáshoz csatlakozó hitelezőket előreláthatólag 3, legkésőbb 4 éven belül fogja kielégíteni.

III.

Amikor arra a kérdésre keressük a választ, hogy a kényszeregyesség jogi természetével s az érvényben levő kényszeregyességi jogszabályok rendelkezéseivel az alternatív egységgi ajánlat összeegyeztethető-e — úgy mindennek előtt a kényszeregyesség jogi természetével kell tisztában lennünk. Magát a kényszeregyességet — az irodalomban túlnyomóan uralkodó felfogásnak megfelelően — *speciális perjogi természetű bíró szerződésnek* tekinthetjük. E szerződés létrejöttének körülményei a perjogi jellegű szabályozás körébe esnek, a szerződés tartalma azonban magánjogi természetű. A kényszeregyességi rendeletben első sorban és túlnyomórészt a processzuális jellegű szabályokkal találkozunk. A szerződés tartalmát a kényszeregyességi rendelet nem határolja körül rendszeres, részletes szabályozással. Csak néhány speciális jellegű, a kényszeregyességi eljárás jogi természetéből folyó korlátozó rendelkezéssel találkozunk — egyébként nyilván-

hozza nem járuló hitelezőkre kikényszeríthető kikötés, helyet nem foghat, minthogy ez a minimális kvóta elvének megkerülését jelentené. Egy közbenszóló s a kérdés elvi részét véglegesen nem tisztázó kényszeregyességi tanácsi határozattól eltekintve, e probléma eldöntésére itt a sor azért sem kerülhetett, mert az egységgi értelmében az ingatlanban való teljesítést csak azok kötelesek elfogadni, akik az egységgi ajánlat elfogadásához igen szavazatukkal hozzájárultak.

valóan a kényszeregyesség tartalma az általános magánjogi szabályok szerint bírálendő el. A német kényszeregyességi törvény indokolása kifejezetten kimondja, hogy az egyességi ajánlat s így maga az egyesség oly tartalommal bírhat, amely a német Ptk. 779. §-ában szabályozott egyesség fogalmával összeegyeztethető. Nem lehet kétséges, hogy ez a gondolat a magyar jog körében is érvényesül s így e kényszeregyesség tartalma szempontjából a Mtj-nak az egyességet szabályozó 1692. §-a, valamint a szerződések tárgyára vonatkozó, 969—977. §-ai veendők elsősorban tekintetbe. A szerződés tárgyának e magánjogi korlátaira a ke. rendelet 35. §-ának 3. bekezdése is utal, amikor a magánegyesség jóváhagyásának megtagadási lehetőségét az egyesség tartalma alapján, arra az esetre állapítja meg, ha az a jóerkölcsökbe ütközik, vagy a törvény szerint meg nem engedett cselekményre kötelez. Ennek kimondása első pillanatra fölöslegesnek látszik — annyira nyilvánvaló és magától értetődő — ha azonban a rendeleti szöveg lényeges célzatát vesszük, úgy azt látjuk, hogy itt a hangsúly azon van, hogy az egyesség tartalmára tekintettel a bíró az egyesség jóváhagyását *csak akkor* tagadhatja meg, ha a fentebb megjelölt körülmények forognak fenn.

Az egyesség tartalma szempontjából egyébként arra az eredményre juthatunk, hogy *az egyesség tárgya — a magánjog és a kényszeregyességi rendelet korlátozó rendelkezésein belül — mindaz lehet, ami általában a szerződéseknek.*

A magánjogi korlátozások, általános érvényüknél fogva, itt bővebb tárgyalást nem igényelnek — különösebb érdekességgel a speciálisan kényszeregyességi jellegű korlátozó rendelkezések bírhatnak.

Az e körbe eső kényszeregyességi szabályokat két csoportba sorozhatjuk. Az egyik, *az egyességet el nem fogadó, a kényszer hatálya alá eső hitelezők védelme.* E kisebbség védelmét a kényszeregyességi eljárásnak az az alapvető fontosságú rendelkezése szolgálja, hogy adós ajánlatában a minimális kvótának maximális határidőn belül történő megfizetését köteles felajánlani. Ez a rendelkezés, az egyes-ség kényszerítő jellege következtében, a jogában súlyos korlátozás alá eső hitelező számára azt a védelmet jelenti, hogy az adós a hitelezők többségének hozzájárulása alapján sem szoríthatja le fennálló kötelezettségét egy bizonyos mértéken alul s nem tolhatja ki a teljesítés idejét a végtelenségig.

Az egyesség tartalmát korlátozó rendelkezések másik

csoportja az alapvető jelentőségű inzulvenciális jogelv érvényesítésére irányul.

E részben a ke. rendelet 29. §-ának utolsó és a 77. §-ának első bekezdése azt a szempontot érvényesíti, hogy az egyesség joghatálya alá eső hitelezőket *egyforma elbánásban* kell részesíteni. A 29. §. utolsó bekezdésében utalás történik a jelen rendeletben megállapított kivételekre, a 77. §. első bekezdése pedig kifejezetten utal a rendelet 31. §-ára. Így a fizetéseképtelenségi jog elvi szempontjából a rendelet a par conditio creditorum elvének érvényesítésére helyezi a hangsúlyt. Amikor ezek szerint azt kell eldöntenünk, hogy az alternatív egyességi ajánlat, elvileg, a kényszeregyességi rendelet intézkedéseibe ütközik-e vagy sem, a választ olyképp adhatjuk meg, hogy az alternatív ajánlat megengedettnek minősíthető abban az esetben, ha annak tartalma nem ütközik az általános magánjog elveibe, az egyességhez hozzá nem járuló, kényszerítés alá eső hitelezőkkel szemben a kisebbség védelem szabályai — kvóta és határidő szempontjából — betartatnak s az ajánlat nem sérti a hitelezők egyenlő elbánásának elvét.

Az utolsó helyen említett korlátozó rendelkezésre való tekintettel felmerülhet az az ellenvetés, hogy *fogalmilag összeegyeztethető-e az ajánlat alternatívítása az egyenlő elbánás elvével*, — hiszen nyilvánvaló, hogy a kétágú ajánlat eltérő tartalmára való tekintettel, a hitelezők egyik része eltérő módzatok mellett jut kielégítéshez, mint a másik.

Ez első pillanatban figyelemreméltónak látszó ellenvetéssel szemben a kérdés helyes eldöntése szempontjából a lényegét abban látjuk, hogy *az adós által előterjesztett alternatív ajánlatban foglalt különböző lehetőségek elfogadása tekintetében kit illet meg a választás joga?* Ha adós úgy terjeszti elő alternatív egyességi ajánlatát, hogy maga jelöli meg azt, hogy hitelezőinek egyik csoportját az egyik, az általa kiválasztott másik csoportot pedig a másik módzat szerint kívánja kielégíteni, — úgy a ke. rendelet 31. §-ában foglalt esettől eltekintve — ez alternatív ajánlat nyilvánvalóan a ke. rendeletbe ütközik, mert sérti a hitelezők egyenlő elbánásának elvét. Ha azonban a választás jogát az ajánlat a hitelezőkre bizza, úgy a par conditio creditorum sérelméről beszélni nem lehet.

Ezt az álláspontot foglalta el minden egyes konkrét esetben az egyesség jóváhagyása kérdésében döntenit hivatott illetékes törvényszék is, amely a hitelezők részéről előterjesztett észrevételek kapcsán bírálta el a fentiekben ismertetett alternatív ajánlatok megengedhetőségét. Az előzőekben ismertetett, a szegedi törvényszék előtt Ke. 2348/

1932. sz. ügyben a szegedi kir. törvényszék 28. alsz. végzésével az észrevételt, amely azt sérelmezi, hogy a hitelezők nem egyforma elbánásban részesültek, elutasítja. A végzés indokolása szerint az egyességi ajánlat szövegéből megállapítható, hogy az adós *minden hitelező irányában tette az előzőkben ismertetett ajánlatot* s így annak tartalmából is nyilvánvaló, hogy az adós egyik hitelezőjét sem kívánta a másikkal szemben előnyben részesíteni.

A budapesti kir. törvényszék Ke. 46.891/1933/155. sz. jóváhagyó végzése juttatja éles formulázásban e kérdés lényegét kifejezésre akkor, amikor azt mondja, hogy „miután a ke. ajánlat a hitelezők *szabad választására bizza annak elhatározását, hogy a hitelezők melyik csoportjába kíván tartozni, tehát minden hitelező maga dönti el azt, hogy a kielégítés melyik módját választja*, a bíróság az itt vázolt lehetőséget nem tartja oly kikötésnek, mely a hitelezők érdekét sérti és az egyesség jóváhagyásának megtagadására alapul szolgálhatna.”

A német bírói gyakorlat is megengedhetőnek tartja általában az alternatív egyességi ajánlatot, aminthogy a legfelsőbb német bíróság egy idevágó döntésében azt hangsúlyozza, hogy az egyességi rendelet szellemének nem felelne meg az, hogy a merev egyenlőség követelményének érvényesítésével az egyesség létrehozását nehezítse meg. Még messzebb megy az elmúlt év folyamán életbeléptetett osztrák ke. rendelet 46. §-a, amely megadja a lehetőséget annak, hogy a hitelezők kvalifikált, a tőkeösszeg háromnegyedének megfelelő többsége, egyes hitelezők egyenlőtlen kezelését határozhassa el. Minthogy e rendelkezés semmiféle további korlátozást nem tartalmaz, az a kvótális hitelezők eltérő módon való kezelésére tág teret nyújt.

Az előzőkben ismertetett konkrét esetek kapcsán esetleg az a kérdés merülhet fel, hogy valóságos alternatív ajánlatról beszélhetünk-e abban az esetben is, amikor volta-képpen egy kényszer- és egy magánegyességi ajánlat összekapcsolásával találkozunk. Amikor ugyanis az adós a kényszeregyességi rendeletben megállapított maximális teljesítési határidőn túlmenő, úgy tartalmánál, mint alakszerűségénél fogva nyilvánvalóan magánegyességi természetű ajánlatot terjeszt elő, akkor e részben voltaképpen a kényszeregyességi ajánlat kettősségéről, alternativitásáról, beszélni nem lehet. Ily esetben valójában a bírói jóváhagyás alá eső kényszeregyességi és egy azzal párhuzamosan haladó magánegyességi ajánlat fut egymás mellett. Ez az álláspont azonban nem számol a kényszeregyesség különleges jogi természetével. A par conditio creditorum megköveteli, hogy a ke. adós magánegyességi ajánlata is mint a kényszer-

egyesség kiegészítő, alternatív megoldása kerüljön jogi elbírálásra. A kényszeregyességi ajánlatban foglalt kvótánál magasabb teljesítési hányad felajánlása ugyanis csak abban az esetben nem minősül szuperkvótának, ha annak elfogadására minden hitelezőnek úgy nyílik módja, hogy még a választás joga is a hitelezőt illeti meg. Ha a magánegyességi ajánlat nem kerülne a kényszeregyességgel szerves összefüggésbe s a kényszeregyességi eljárás publicitása s a bírói jóváhagyásban rejlő közjogi garancia nem nyújtana biztosítékot arra nézve, hogy itt a hitelezők egyenlő elbánása elvébe ütköző eljárásról szó nem lehet, úgy az ilyen magasabb hányad felajánlása joggal tűnhetne fel aggályosnak s a ke. rendelet 82. §-ának 3. pontjában foglalt rendelkezéshez képest, ily eljárás a megszüntetés kőgens okául szolgálhatna. Azáltal azonban, hogy e magánegyesség szerves részévé vált a kényszeregyességi ajánlatnak s a hitelezők egyenlő elbánásának elvét az biztosítja, hogy a választás joga a kielégítési módozatok tekintetében minden egyes hitelezőt megilleti, e megoldás jogi szempontból aggálytalannak mutatkozik.

Az itt megállapított keretek között ez alternatív jellegű, esetleg magánegyességgel kombinált kényszeregyesség, megfelelő gazdasági adottságok mellett, a szanalás alkalmas eszköze lehet. A türelmetlen hitelezők gyors kielégítésének biztosítása így elérhetővé válik, anélkül, hogy a várakozásra hajlamos hitelezők a kényszeregyesség rendszerének Prokrustes ágyába szoruljanak. E hitelezők méltányos magatartásuk ellenében magasabb kvóta-hoz juthatnak — adós pedig, — ami a jelen viszonyok között szociális szempontból sem közömbös, — üzletének, üzemének továbbvitelét lesz ez által képes biztosítani.

A mintaoltalom külföldi és nemzetközi vonatkozásban.

Irta: ifj. dr. *Ladoméri Szmertnik István*, m. kir. szabadalmi bíró.

I.

A mintaoltalom újjászabályozásának az ipari és kereskedelmi élet egészére kiható jelentősége folytán érthető érdeklődés kísérte a múlt év tavaszán közzétett rendelettervezetet, amivel kapcsolatban több ismertető és részben bíráló közlemény¹⁾ jelent meg.

Mind e rendelettervezet indokolása, mind pedig az említett cik-

¹⁾ L.: Kamarai Közlöny 1934. ápr. 5., Iparjogi Szemle 1934. 2. sz., Honi Ipar 1934. 8. sz., Polgári Jog 1935. 1. sz.